

11. Індекс сприйняття корупції – 2020. URL: <https://ti-ukraine.org/research/indeks-spryjnyattyu-koruptsiyi-2020/>

Бадалова Тетяна Геннадіївна

ад'юнкт кафедри кримінального процесу Навчально-наукового інституту права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, майор поліції

Науковий керівник:

Федченко Володимир Михайлович

професор кафедри кримінального процесу Навчально-наукового інституту права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ ЕКСТРАДИЦІЇ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ КОРУПЦІЙНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Корупція є складним соціальним явищем, яке негативно впливає на всі сфери розвитку держави, загрожує реалізації принципів верховенства права та соціальної справедливості, визнаних у Конституції України базовими правами людини, перешкоджає розвитку демократії. Найбільшу шкоду ця проблема завдає відносинам між громадянами та державою, представленою уповноваженими органами.

11 червня 2009 року Верховною Радою України було ухвалено ряд антикорупційних правових актів: “Конвенцію Організації Об’єднаних Націй проти корупції” (UNCAC), Кримінальну конвенцію про боротьбу з корупцією і Додатковий протокол до Конвенції.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про запобігання корупції» спеціально уповноваженими суб'єктами у сфері протидії корупції є органи прокуратури, Національної поліції, Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції [1].

Згідно примітки до ст. 45 КК України під корупційними злочинами розуміють злочини, передбачені статтями чинного Кримінального кодексу України [2]:

статтею 191 (привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем);

статтею 262 (викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживанням службовим становищем);

статті 308 (викрадення, привласнення, вимагання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів чи заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем);

статтею 312 (викрадення, привласнення, вимагання прекурсорів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем);

статтею 313 (викрадення, привласнення, вимагання обладнання, призначеного для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, чи заволодіння ним шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем та інші незаконні дії з таким обладнанням);

статтею 320 (порушення встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів);

статтею 357 (викрадення, привласнення, вимагання документів, штампів, печаток, заволодіння ними шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем або їх пошкодження);

статтею 410 (викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем).

У випадку їх вчинення шляхом зловживання службовим становищем, а також злочини, передбачені статтями КК України: 210, 354, 364, 364-1, 365-2, 368-369-2.

Кримінальним процесуальним законодавством України передбачено здійснення видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення (екстрадиція) (глава 44 КПК України) [3].

Правовими джерелами, у яких визначаються підстави і процесуальний порядок міжнародного співробітництва під час кримінального провадження, є міжнародні договори, конвенції, угоди тощо.

Правові відносини при здійсненні екстрадиції між Україною та державами – членами ЄС регулюються Європейською конвенцією про видачу правопорушників 1957 року [4].

Розглянемо проблематику проведення процедури екстрадиції на прикладі кримінального провадження, за ст. 191 КК України відкритого Слідчим управлінням ГУНП в Дніпропетровській області де дуже чітко простежується проблема не співпадіння законодавства України та Держави Ізраїль.

Так, згідно з матеріалів кримінального провадження: *«громадянин П., обіймаючи посаду заступника начальника управління внутрішньої політики Дніпропетровської міської ради, будучи службовою особою місцевого самоврядування, у період 2011-2013 років діючи у складі організованої групи під керівництвом начальника управління внутрішньої політики Дніпропетровської міської ради громадянина М., здійснив розкрадання бюджетних коштів шляхом укладання фіктивних договорів між управлінням міської ради та товариством з обмеженою відповідальністю «Інженерно-технічний центр «Основа»,*

регіональним фондом «Громадські ініціативи», приватним підприємством приватна фірма «Світовид», товариством з обмеженою відповідальністю «Розвиток Плюс» та товариством з обмеженою відповідальністю «Скіф-І» щодо виконання робіт та надання послуг, спрямованих на реалізацію бюджетних програм та перерахування бюджетних грошових коштів на рахунки зазначених підприємств.

Фактично будь – яких послуг за вказаними договорами не надавалося, роботи не виконувалися. У подальшому кошти, перераховані на рахунки зазначених підприємств, легалізовано та привласнено учасниками злочину.

Громадянин П., який був наділений певними організаційно розпорядчими та адміністративно – господарськими повноваженнями, контролював перерахування бюджетних грошових коштів, а також підписував необхідні документи від імені управління внутрішньої політики Дніпропетровської міської ради».

У подальшому громадянина П. було оголошено у міжнародний розшук, та згідно інформації відділу міжнародного співробітництва ГУНП в Дніпропетровській області його затримано компетентними органами Держави Ізраїль. Слідчим СУ ГУНП в Дніпропетровській області за вказівкою Офісу Генеральної прокуратури України та прокуратури Дніпропетровської області підготовлено необхідний перелік документів та здійснено переклад на державну мову Держави Ізраїль – іврит (вартість перекладу складала 19 500 грн.).

Вказані матеріали згідно вимог ст. 575 КПК України направлено до Центрального органу України (Офісу Генеральної прокуратури України) для подальшого направлення до компетентних органів Держави Ізраїль.

Процес екстрадиції ускладнювався тим, що відповідно до статті 6 Європейської конвенції про видачу правопорушників 1957 року, учасницями якої є Україна та Держава Ізраїль, Договірна Сторона має право відмовити у видачі своїх громадян. Не зробивши при ратифікації Конвенції застережень до цієї статті, Ізраїль тим не менш застеріг до статті 2 цього договору, що не даватиме згоди на екстрадицію особи, проти якої було висунуто обвинувачення, доки у суді Ізраїлю не буде доведено, що існують достатні підстави для притягнення цієї особи до відповідальності у разі вчинення нею такого правопорушення в Державі Ізраїль.

Так, розгляд матеріалів екстрадиції здійснювався органами юстиції Держави Ізраїль та було відкрито судовий розгляд вказаних матеріалів, де досліджено докази, які були надіслані Україною.

Виключно в розглянутому випадку суд вбачив, що для видачі громадянина П. не достатньо лише довідки про перелік доказів та виникла необхідність в надісланні всіх документів, що доказують вину громадянина П.

Таким чином, на адресу офісу Генеральної прокуратури України від компетентних органів Держави Ізраїль було надіслано листа про необхідність надання додаткових матеріалів.

За вказівкою Офісу Генеральної прокуратури України СУ ГУНП підготовлено необхідні документи, які було перекладено на державну мову

Держави Ізраїль – іврит. Вартість перекладу вказаних матеріалів складала 100 000 грн, що значно підривало бюджет ГУНП в Дніпропетровській області. На вирішення питання фінансування було витрачено понад 4 місяці, після чого необхідну суму було перераховано на рахунок компанії, що здійснювала переклад. У зв'язку зі складністю юридичного тексту та значною кількістю аркушів, переклад тривав понад 6 місяців.

Враховуючі вищевказані обставини, необхідні документи було надіслано до Офісу Генеральної прокуратури України лише через 11 місяців, що значно погіршило результат екстрадиції громадянина П. до України.

На жаль в момент, коли готувались необхідні документи, компетентними органами Держави Ізраїль відносно громадянина П. було скасовано запобіжний захід – арешт, що призвело до того, що громадянин П. безперешкодно залишив територію Держави Ізраїль.

Згідно протоколів держав – учасниць Ради Європи ратифікації Європейської конвенції про видачу правопорушників 1957 року лише Держава Ізраїль та Князівство Андорра заявили свої застереження до ст. 2 вказаної конвенції, стосовно надання згоди на екстрадицію особи, проти якої було висунуто обвинувачення, доки у суді не буде доведено, що існують достатні підстави для притягнення цієї особи до відповідальності у разі вчинення нею такого правопорушення [5].

Інші держави – учасниці Ради Європи подібних застережень не висували, але на практичному досвіді подібні випадки спостерігалися також під час проведення екстрадиції до Республіки Кіпр.

Вказані обставини, склалися у зв'язку з тим, що згідно статті 23 Європейської конвенції про видачу правопорушників 1957 року документи подаються на мові запитуючої або запитуваної Сторони а в Національній поліції України відсутній підрозділ, який відповідає за переклад службових матеріалів.

Водночас слід зазначити, що також існує проблема розголошення відомостей досудового розслідування до моменту надходження матеріалів екстрадиції до компетентних органів держав – учасниць Ради Європи, що призводить до порушення вимог ст. 222 КПК України (Недопустимість розголошення відомостей досудового розслідування).

На практичному досвіді ГУНП в Дніпропетровській області вказана проблема спостерігалася на прикладі проведення екстрадиції до компетентних органів Королівства Таїланд, де сталася, подія, що призвела до розголошення відомостей досудового розслідування та суті матеріалів екстрадицію, які могли негативно вплинути на передачу правопорушника до України.

На нашу думку слід врахувати світову практику при проведенні процедури екстрадиції, а саме з питань застосування Європейської конвенції про видачу правопорушників 1957 року та кримінального процесуального законодавства України під час екстрадиції та внести відповідні зміни до ст. 575 КПК України, які стосуються долучення до відповідних матеріалів документів, що підтверджують вину правопорушника та є доказами скоєного ним кримінального правопорушення. При цьому слід передбачити відповідний

механізм застосування ст. 222 КПК України та не допускати випадки розголошення відомостей досудового розслідування під час направлення матеріалів екстрадиції до компетентних органів іноземних держав.

Список використаних джерел:

1. Закон України “Про запобігання корупції” від 14 жовтня 2014 р.: URL.: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.
2. Кримінальний кодекс України: від 5 квітня 2001р.: URL.: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 1 жовт. 2020 р. К.: ПАЛИВОДА А.В., 2020. 452 с.
4. Європейська конвенція про видачу правопорушників від 13 грудня 1957 року URL.: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_033#Text (дата звернення 19.05.2021).
5. Збірник міжнародних договорів України про правову допомогу у кримінальних справах. Багатосторонні договори. Друге видання, 2010 р. К.: ШИНАЛЬСЬКИЙ О.І., КАСЬКО В.В., КОВАЛЕНКО О.В.

Барбаш Дар’я Костянтинівна

здобувач освіти, Національний аерокосмічний університет ім.

М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», помічник судді Господарського суду Донецької області

ПІДТРИМАННЯ ВИСОКОГО РІВНЯ МОРАЛІ – ЯК ЗАСІБ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ СЕРЕД СУДДІВ

Розмірковуючи щодо явища моралі, кожен з нас дасть їй особливе визначення, опираючись на власний досвід та світогляд, адже зазначене явище притаманне кожному індивіду, хоча і відрізняється своїми рисами.

Щодо тлумачних словників, то в деяких з них, мораль – це одна з форм суспільної свідомості, соціальний інститут; основний, неформальний спосіб регуляції життя людини в суспільстві, відносин її з іншими людьми; а також – предмет філософського аналізу етики [1].

Мораль, перш-за-все – це суспільне явище, воно невід’ємно пов’язане з соціумом, та, відповідно, змінюється разом з ним, відображаючи реалії, культуру суспільства та її спрямованість.

Так, в процесі розвитку людства з’явилося поняття корупції, яке бере свій початок з давніх часів, про що свідчить, наприклад, записана Мойсеєм заповідь, почута ним з неба: «Дарів не приймай, тому що дари сліпими роблять зрячих і перетворюють справу правих» (Ісх.23:8). У стародавній Греції у IV – I ст. до н.е. до проявів корупції відносили діяння побутового характеру, наприклад, «псування їжі та питної води». Пізніше корупцією почали називати деякі карані у судовому порядку дії, зокрема, «зіпсованість моралі», «розпусність молоді», «розлад порядку в полісі». Стародавні римляни до цього поняття включали